

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA TA'LIMY FAOLIYATNI O'YINLARDAN FOYDALANISH ORQALI TA'ILM-TARBIYANI TARBIYALANIVCHIDA SHAKLLANTIRISH

*Farg'ona viloyati Farg'ona tumani
37-son DMTT Direktor o'rinbosari
Xamraqulova Mavluda Kasimovna*

Annotatsiya. Maqolada maktabgacha ta'limda tashkilotlarida ta'limiy faoliyatni tashkil qilishda ta'limiy o'yinlardan foydalanish hamda ta'limiy o'yin turlari haqida ma'lumotlar keltirib o'tilgan.

Аннотация. В статье приведены сведения об использовании развивающих игр в организации образовательной деятельности в дошкольных образовательных учреждениях, виды развивающих игр.

Abstract. The article provides information on the use of educational games in organizing educational activities in preschool educational institutions and types of educational games.

Kalit so'zlar. Bolalar, ta'limiy o'yinlar, ko'nikma, ta'rbiya, ro'lli o'yinlar, didaktik vositalar, o'zlashtirish, nutqni rivojlantirish.

Ключевые слова. Дети, развивающие игры, навыки, обучение, ролевые игры, дидактические средства, обучение, развитие речи.

Keywords. Children, educational games, skills, education, role-playing games, didactic tools, learning, speech development.

Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalar faoliyati, avvalo, o'yin orqali rivojlanadi. O'yin – bu bolaning tabiiy ehtiyoji, uning shaxsiyati shakllanishi, ijtimoiylashuvi, nutqiy, kognitiv va emotsional rivojlanishining asosiy vositasidir. Shu bois, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'limiy jarayonni samarali tashkil etishda o'yin texnologiyalari markaziy o'rin tutadi. O'yin orqali bolaning mustaqil fikrlashi, ijodiy yondashuvi, jamoa bilan ishlash ko'nikmalari shakllanadi.

O'yin bolaning eng asosiy va sevimli mashg'uloti bo'lganligi bois, bolaga atrof olam va undagi barcha zaruriy bilim va ko'nikmalar o'yin vositasida tanishtirib borilsa, ko'nikmalarni o'zlashtirish samaradorligi bir necha barobarga oshadi. Shu sababli ota — ona va tarbiyachi murabbiylar bolalarga imkon qadar ko'proq o'yin orqali o'rganishni targ'ib qilishlari kerak. Aynan o'yin orqali bolalar ta'lim oladilar o'z iqtidorlarini kashf etadilar. Bunga erishish uchun sezgi organlarini faollashtiruvchi muhitni, jumladan vizual, eshitish, kinestetik kabi faol ta'lim turlaridan foydalanish maqsadga muvofiq hisoblanadi. Ta'limiy o'yinlar musiqa asboblarni chalish, qo'shiqlar kuylash, she'r aytish, raqsga tushish, o'yin o'ynash, videolar tomosha qilish,

qo‘l mehnati vositasida turli narsalar yasashni o‘z ichiga oladi. Rangli ko‘rgazmalar, kartalar, musobaqalar, rol o‘yinlar, turli shakllar yasash kabi o‘yinlar bolalarni jismoniy va aqliy faoliyatini rivojlantiruvchi eng qiziqarli usullardan biridir.

Maktabgacha ta’lim jarayonida o‘yinlardan foydalanishning mohiyati – bolalarning tabiiy rivojlanish jarayonini qo‘llab-quvvatlash, ularning bilish faoliyatini rag‘batlantirish, shaxsiy va ijtimoiy kompetensiyalarni shakllantirishdan iboratdir. O‘yin – bolalarning eng asosiy faoliyati bo‘lib, u orqali ta’limiy bilimlar, tarbiyaviy fazilatlar, hayotiy ko‘nikmalar va ijtimoiy munosabatlar tabiiy ravishda o‘zlashtiriladi.

Maktabgacha ta’limda o‘yinlar orqali ta’lim samaradorligini oshirish bo‘yicha takliflar

- ✚ Har bir mashg‘ulotni o‘yinga asoslash.
- ✚ Rivojlanish markazlarida o‘yin materiallarini yangilab borish.
- ✚ Pedagoglar uchun “o‘yin metodikasi” bo‘yicha treninglar o‘tkazish.
- ✚ Ota-onalarni o‘yin jarayoniga jalb qilish.
- ✚ STEAM o‘yinlarini tatbiq etish (qurilish, tajriba, texnologiya).
- ✚ Interaktiv o‘yinlardan foydalanish (multimediya, raqamli o‘yinlar).
- ✚ Yosh guruhiga mos o‘yin ssenariylari ishlab chiqish.
- ✚ Tarbiyachida o‘yin orqali boshqarish kompetensiyasini rivojlantirish

O‘yin jarayonida bolaning jismoniy jihatdan o‘ssishi uchun muvofiq sharoit yaratish nihoyatda muhimdir. Bunga erishmoq uchun o‘yinlarning bolalarga yetarli suratda zavq tug‘dirishini, ularda faollik hosil bo‘lishini, bu o‘yinlar turli hil harakatlarni o‘z ichiga olishni, serharakat o‘yinlar ketidan kam harakatli o‘yinlarga o‘tilishini ta’minlash zarur.

Ishbilarmon va rol (holatli) o‘yinlar muommali topshiriqning bir turi. Faqat bunday holatda matnli material o‘rniga, ta’lim oluvchilar tomonidan o‘ynaladigan saxnalashtirilgan hayotiy O‘qitish usuli sifatida, u quyidagi vazifalarni bajaradi: holatlar ishlatiladi.

o‘rgatuvchi : umum o‘quv malakalarni shakllantirish; ijodiy qobiliyatni rivojlantirish, Shu jumladan: tushunish, yangi holatlarni shakllantirish va tahlil qilish;

- **rivojlantiruvchi**: mantiqiy fikrlash, nutq, atrof-muhit sharoitiga o‘rganish qobiliyatini rivojlantirish;
- **motivatsionli**: ta’lim oluvchilarni o‘quv faoliyatiga undamoq, mustaqil xulosa qabul qilishini rag‘batlantirmoq;
- **tarbiyalovchi**: ma’suliyatlilikni, fikr almashishlikni shakllantirish.

O‘yin usullari va dars shaklidagi mashg‘ulotlar holatlarini amalga oshirish quyidagi asosiy yo‘nalishlarda sodir bo‘ladi:

- didaktik maqsad ta’lim oluvchilar oldiga vazifa ko‘rinishida qo‘yiladi;

- o'quv faoliyat o'yin qoidalariga bo'ysunadi;
- o'quv material o'yinning vositasi sifatida ishlatiladi;
- o'quv faoliyatga didaktik vazifani o'yinga aylantiradigan musobaqa bo'lagi kiritiladi;
- didaktik vazifani muvaffaqiyatli bajarish o'yin natijalari bilan bog'lanadi.

Rolli o'yin, ishbilarmonlik kabi vaziyatda ko'rsatilgan, muammoni echishda ishtirokchilarning faol birgalikdagi harakatlariga asoslanadi. Mavzu qatnashchilarining bitta majburiy maqsadlari bormuammoni echish. Lekin alohidalik maqsadlar, ishbilarmon o'yindagi kabi kelishib olinmaydi. Rolli o'yinning har bir ishtirokchilar maqsadlari-g'alaba qozonish, o'zini ko'rsatish. Vaziyatli o'yin yakunlarini nafaqat umumiy maqsadga erishish natijalari bo'yicha emas va balki har bir ishtirokchining rolli maqsadlarini amalga oshirish bo'yicha baholanadi.

O'qishni o'rgatadigan bolalar uchun o'yinlar- Bolalar uchun kompyuter va ish stoli mashg'ulotlari ham mavjud, ular orqali siz o'qishni o'rganasiz. Siz kichiktoylar yordamida chaqaloqni va harflar, turli xil chizmalar va ilovalar bilan magnitlarni o'qishni o'rganishingiz mumkin. Bolaning alfavit va raqamlarni o'rgatadigan bolalarga mo'ljallangan o'yinlarini o'rgatish, kun bo'yi bolani shunchaki uzoqroq tutmasligi kerak. O'yinning dastlabki 20-30 daqiqalarida maktab bolalarining e'tiborini yaxshilab o'ylab topilgan, demak, undan uzoqroq o'qitish va undan yod olish talab qilinmaydi.

Bolalar uchun interaktiv ta'lim o'yinlar- Katta odamlarni taqlid qilib, bola tezlik bilan kompyuterga qiziqish bilan boshlanadi va uni o'yinlardan uzoqlashtirishi qiyin, shuning uchun bunday qiziqishni mashg'ulotlarga yuborish yaxshi. Maktabgacha tarbiyachilarga kuniga 20 daqiqadan ko'proq vaqt davomida kompyuterda o'ynashga ruxsat beriladi, ko'pincha maxsus ko'zoynaklarda va ko'rishni nazorat qilishda Ota-onalar farzandlar uchun mo'ljallangan ta'lim dasturlari yoki dasturlari yoshini tanlashlari mumkin, unda alifbo, raqamlar, o'quv ranglari mavjud. Maktabgacha tarbiyachi bolalar uchun Azbuka Pro dasturi mos keladi - bu "aqlii kublar" rejimi, so'zlar va oyatlar, 20 ga qadar raqamlar, rim raqamlari, ingliz alifbosiga ega bo'lgan alifbo bo'lgan bolalar uchun o'quv o'yini. Ushbu o'yinni to'lashingiz mumkin, chunki siz "HERE" ning ikki oylik demo versiyasi bilan boshqa o'yinni tanlashingiz mumkin. Savol va Javob". O'qishni o'rgatadigan bepul o'yinlardan "ABC", "Alfavit darslari", "Muborak alifbo", "Sehrlil peri" singari tavsiyalar berilishi mumkin. Muborak alifbo ", "Alifbo. Sichqoncha xatni qanday tutdi? "

Pedagogik nuqtayi nazardan to'g'ri tashkil etilgan o'yin bolaning axloqiy, irodaviy xususiyatlarini shakllantirish bilan birga unda bilim olishga, atrofdagi olam sirlarini ochishga qiziqish uyg'otadi. Shuning uchun maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'yin texnologiyalaridan keng foydalanish kerak.

Xulosa qilib shuni ta'kidlash kerakki, Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'yinlardan foydalanish ta'lim-tarbiya jarayonining asosiy, ajralmas va samarali

metodidir. O‘yin – bolaning tabiiy rivojlanish muhiti bo‘lib, u tafakkur, nutq, emotsional holat, harakat faolligi, ijtimoiylashuv va ijodkorlikni shakllantiradi. O‘yinlar orqali tashkil etilgan ta‘limiy faoliyat tarbiyalanuvchilarda kompetensiyalarning kompleks tarzda rivojlanishiga yordam beradi. Shuning uchun pedagoglar o‘yin texnologiyalaridan ongli, maqsadga yo‘naltirilgan va tizimli ravishda foydalanishi zarur. Yuqoridagi nazariy asoslardan foydalanish maktabgacha ta‘lim-tarbiya jarayoni samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI.

1. Maktabgacha ta'lim muassasalari tarbiyalanuvchilari va boshlang'ich maktab o'quvchilariga chet tilini o'rgatishda o'yinlar. Baxramova M. D. Tuzuvchi: Baxramova M. D., — T.2016.
2. <https://raisingchildren.net.au/newborns/play-learning/play-ideas/why-play-is-important> internet resurs
3. <https://www.britishcouncil.org/voices-magazine/how-young-children-learn-english-through-play> internet resurs
<https://www.parents.com/baby/development/intellectual/how-to-teach-your-child-a-foreign-language/> internet resurs
4. N. Kamolova spanish international scientific online conference prospects and main trends in modern science “o‘yin bola ta‘lim-tarbiyasining muhim vositasi”
5. Language learning Strategies and Second language Use in academic Context. Universtate Jaume 1. Algeo, J (2010) 6th ed.
6. Origin and Development of English Language. Wordsworth Anderson, T. (1960:303). “. In Madrid, D (2001): “A conceptual Framework for the teaching of foreign languages in infant education”. UniversityGranada.Pg 145–155.

